

Ni kalougata, na taciqū kei na ga-nequ. Ena yaca i Jisu Karisito, na noda iVakabula, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Emily Harris, "Empty Linen," *New Era*, Epe. 2011, 49.

Mai vei Ann M. Dibb

iKarua ni Daunivakasala ena
Mataveiliutaki Raraba ni Goneyalewa

Au Vakabauta ni Sa Dodonu Meda Yalododonu ka Yalodina

Ni da yalodina tiko ki na noda vakabauta—ena gauna mada ga e sega tu kina ni kilai raraba, rawarawa, se taleitaki—ena taqomaki keda tiko ena salatu e muataki keda tiko ki na bula tawamudu vata kei na Tamada Vakalomalagi.

Kemuni na noqu goneyalewa lomani, oqo e dua na madigi ka gauna cecere vei au meu mai tu e matamuni ena yakavi nikua. E totoka ka veivakauqeti na kemuni irairai.

Na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta sa itoko ni Muavata ni 2011. Ena noqu dau tiko ena soqoni ni itabagone kei na sakaramede ena yabaki oqo, au rogoca kina na nodra veiwaseitaka tiko na cauravou kei na goneyalewa na ibalebale ni ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta kivei ira kei na nodra rawa ni bulataka vakacava. E vuqa era sa kila tiko ni oqo na iotioti ni yavu ni vakabauta, e balavu duadua, e dredre duadua me ra kila, ka sa ikoya na yavu ni vakabauta era nuitaka tiko me kakua ni kerei ira o bisopi me ra cavuqaqataka. Ia, e vuqa vei kemuni

o ni kila talega ni titobu sara toka na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta.

E idusidusi na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta ki na bula dodonu Vakarisito. Vakasamataka mada na itu-vaki kei vuravura kevaka era digitaka na tamata yadua me ra bulataka na ivakavuvuli ni ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta: "Keimami vakabauta ni sa kilikili meda yalododonu, yalodina, talairawarawa, lomasoli, ivalavala savasava, ka caka vinaka vei ira na tamata kecega; e dina, ni sa rawa me tukuni ni keimami sa muria na ivunau nei Paula—Keimami sa vakabauta na ka kecega, keimami sa vakanuinitaka na ka kecega, keimami sa vosota oti na ka e vuqa, ka keimami nuitaka ni na rawa me keimami vosota na ka kecega. A ka kecega e vinaka, na ka e totoka,

Montalban, Philippines

se rogorogo vinaka, se daudokai se vakaturaga, keimami sa gadreva na veika oqori.”

Ena nona vosa na parofita o Peresitēdi Thomas S. Monson ena mataka ni imatai ni Siga Tabu ena koniferedi raraba, a cauraka kina na vakamamasu nei Paula ena Filipai 4:8, ka vakauqeta e vuqa na ivakavuvuli era tiko ena ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta. A veivakayaloqaqataka o Peresitēdi Monson nona a vakamacalataka na veibolebole e tarai keda tiko ena gauna ni noda bula oqo. A kaya kina, “Ena so na gauna na ilakolako sega ni tudei oqo ni bula vakayago, meda . . . muria na ivakasala o ya mai vei Paula na iApositolo ka na veivuke meda taqomaki ka muadonu tiko ga.”¹

Ena bogi nikua au na vosa vakabibi tiko ena rua na ivakavuvuli veiwekani mai na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta ka na vukei keda dina meda “taqomaki ka muadonu tiko ga.” E kakauwa na noqu vakadinaditaka kei na dina baleta na bibi ni ivakavuvuli meda yalododonu ka yalodina.

iMatai, “[Au] vakabauta ni sa kilikili meda yalododonu.” Na cava na kena ibalebale meda yalododonu? Ena ivolalailai *Tudei ena Vakabauta* e vakavulica, “Na ibalebale ni yalododonu sa ikoya meda savasava, dau dina, ka sega ni veidabui ena veigauna tau-coko.”² Sa ivakaro mai vua na Kalou meda yalododonu,³ ka sa “ka bibi ki na noda vakabulai.”⁴

E vakavulica o Peresitēdi Howard W. Hunter ni sa dodonu

meda gadreva meda yalododonu vakaidina. A kaya kina:

“Ena vica na yabaki sa oti era a vakabiri tu ena neimami olo kei na icururu ni valenilotu eso na posita ‘Mo Yalododonu Tiko Vakai Iko.’ E vuqa vei ira sa baleta tiko na veika lalai, ka rawarawa ni bula oqo. E na bucini eke na ivakavuvuli ni yalododonu.

“Eso era na vakadinaditaka ni sa ivalavala ca na lawaki ena veika lelevu ia era vakabauta ni sa rawa me vakaiulubaletaki kevaka era sega ni ka bibi na veika oqori. E dua beka na kena duidui na lawakitaki ni udolu na dola kei na dua ga na sede? . . . E vaka ivakatagedede tu beka na lawaki, ka vakatau ga na kena levu se lailai na ka o ya?”

E tomana o Peresitēdi Hunter: “Kevaka me na salavata tiko kei keda na iVakavuvuli kei na Yalo Tabu, e dodonu meda na yalododonu tiko vakaikeda, yalododonu vua na Kalou, vakakina vei ira na wekada. Ena yaco kina na reki dina.”⁵

Ni da yalododonu ena veika kecega, ka lelevu ka lalai, ena yaco vei keda na vakacegu ni vakasama ka savasava na yaloda. Ena bulabula cake na noda veimaliwai ni ra sa yavutaki tu ena veivakabauti. Na veivakalougatataki cecere e lako mai ni da yalododonu sa ikoya ni na dau tiko vata kei keda na Yalo Tabu.

Meu tukuna mada e dua na italanoa ka vaqacacotaka sara meu yalododonu vakaidina ki na veika kecega:

“E dua na tamata . . . a laki butako sila ena were nei wekana ena yakavi.

Rau a lako vata kei luvena tagane lailai me dabe toka ena bai ka veiraiyaki, me kacivaka mai ke sa basika mai e dua. A ladeva na bai o tamana ka taura tiko e dua na taga levu, ka veiraiyaki sara ni bera ni beti sila, a rai e yasana o ya ka rai tale ena yasana ka dua, ka sega ni raica e dua na tamata ka sa vakarau me tawatawa. . . .

[A kaci mai o cauravou lailai]:

“Ta, e dua na vanua o se bera ni rai kina! . . . O guilecava mo rai icake.”⁶

Ni da temaki meda lawaki, ni sa dau yaco kece vei keda, eda na nanuma beka ni sega ni dua e kila. Na italanoa e vakavotuya vei keda ni sa dau kila tiko na Tamada Vakalomalagi, ni da na soli itukutuku Vua. E vukei au na kila oqo meu tomama tiko noqu sasaga ka bulataka sara na yalodina oqo: “[Au] vakabauta ni sa kilikili meda yalododonu.”

Na ikarua ni ivakavuvuli e vakavulici tiko ena ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta sa ikoya “[Au] vakabauta ni sa . . . yalodina.” Na ibalebale ni vosa *yalodina* o ya na “tudei,” “dina,” “dodonu,” se “sega ni veivukiyaki.”⁷

E dua vei ira na noqu ivola talei o ya e kilai levu sara e Peritania, *Jane Eyre*, ka vola o Charlotte Brontë ka tabaki ena 1847. E talanoataki tiko kina o Jane Eyre, ni dravudravua sara, ka gone susugi ka dau vakaraitaka na ibalebale dina ni “yalodina.” Ena italanoa buli oqo, a domoni Miss Eyre e dua na tagane o Mr. Rochester, ia a sega ni rawa me vakamautaki koya. Ia, a mani

vakamasuti Miss Eyre me rau laki vakaitikotiko vata me kua ga ni rau vakamau. Sa domoni Mr. Rochester tale tikoga o Miss Eyre, ka sa temaki sara kina, ka vakataroga lo, “O cei mada ena vuravura oqo e lomani *iko?* se o cei beka ena mavoa ena veika ko na cakava?”

A sauma mai e yalona o Jane: “*Au* lomani au ga. Niu tudei tu vakaoqo, sega na noqu itokani, sega ni dua e tokoni au, ena levu cake na noqu dokai au ga. Au na maroroya tiko na vunau sa solia mai na Kalou. . . . Ena sega ni yaga na lawa kei na ivakavuvuli ni sega ni yaco na veitemaki: era sa yaga ga ena gauna vakaoqo. . . . Kevaka ena noqu lewa ga meu na voroka, era na qai yaga ena cava? Sa tiko na kedra yaga—au sa dau vakabauta na ka oqo. . . . Na vakasama sa bucini oti, na sasaga sa oti yani, sa ikoya ga na ka au sa ravi kina ena gauna oqo: sa teivaki tu kina na yavaqu.”⁸

Ena kaukauwa taucoko ni veitemaki, a dina tu ga o Jane Eyre ki na veika e vakabauta, a vakararavi ga ki na lawa sa solia mai na Kalou, ka teivaka na yavana ena nona vorata na veitemaki.

Ni da yalodina tiko ki na noda vakabauta—ena gauna mada ni sega tu ni kilai raraba, rawarawa, se taleitaki—ena taqomaki keda tiko ena salatu ni muataki keda tiko ki na bula tawamudu vata kei na Tamada Vakalomalagi. Au taleitaka na ivakaraitaki oqo nei dua na goneyalewa me vakavotuya

tikoga vua na nona gagadre me rawata na marau ni laki bula tawamudu vata kei na Tamada Vakalomalagi.

Ni da dina tiko ena yaco tale ga meda rawata kina na veika dodonu ena nodra bula eso na tamata. Au a rogoca ena dua na gauna lekaleka sa oti na italanoa veivakauqeti ni dua na goneyalewa ka a yalodina tiko me dina ki na nona vakabauta, ni a vakauqeta sara na nona bula e dua tale na goneyalewa.

Ena vica na yabaki sa oti, rau a lewe tiko ni dua na matasere ni kalasi o Kristi kei Jenn mai Hurst, e Texas. E dina ga ni rau sega soti ni veikilai vakavinaka sara, e dua na siga a rogoci Kristi o Jenn ni wasea vata tiko kei ira nona itokani me baleta na itukutuku ni lotu, nodra duidui ni vakabauta vakalotu, kei na italanoa taleitaki mai na iVola Tabu. Dua na gauna sa oti, ni veivosaki oti kei Kristi, a talanoataka oqo o Jenn:

“Au rarawa sara ga niu sega ni kila e dua na ka ena veika dou a veitalanoataka tiko vakaveitokani, au a qai kerea e dua na iVola Tabu, mai vei rau na noqu itubutubu ena Siganisucu. Au a taura na iVola Tabu ka tekivu wilika sara. Sa tekivu kina na noqu ilakolako

vakalotu kei na vakasaqara na Lotu dina. . . . Sa sivi yani e tinikarua na yabaki. Ena gauna o ya au sikova sara e vica na lotu ka lai lotu sara vakawasoma ia au se vakila tiko ga ni se vo tale tiko eso na ka. Ena dua na bogi au a tekiduru ka kerea meu kila na ka meu cakava. Ena bogi o ya au a tadrai iko, Kristi. Au se bera tale ni raici iko mai na gauna sara daru a qeretueti kina mai na koronivuli toro cake. Au nanuma ga ni vakatani na noqu tadra, ia au sega ni sakitaka kina e dua na ka. Au a tadrai iko tale ena tolu na bogi veitaravi. Au sa qai vakasamataka tu na ibalebale ni noqu tadra. Au sa kila tiko ni o dua na Momani. Au a raica sara na mataveilawa ni Momani. Na imatai ni ka au a raica na Vosa ni Vuku. Ena rua na yabaki sa oti a mate o tinaqu ena kenisa ni yatevuso. A dau vakatavako o koya, ka tarai au sara na noqu mai wilika na Vosa ni Vuku. Ni oti o ya au a gole sara ki na vale i tamaqu. Au a laki dabe toka e loma ni vale, ka tekivu meu masu. Au a kerea meu kila se meu gole kivei kei na cava meu cakava. Ena gauna o ya, a vakaraitaki sara mai ena TV e dua na itukutuku saumi ni Lotu. Au a vola na naba ka qirita sara ena bogi o ya. Rau a qirita au mai na daukaulotu ni oti e tolu na siga ka kerea me rau na kauta mai ki neitou vale e dua na iVola i Momani. Au a kaya, ‘Io.’ Au a papitaiso ni oti e tolu veimama na vula. Ni oti e rua na vula keirau a sota kei watiq e

valenilotu. Keirau a laki vakamau sara ena Valetabu e Dallas. Sa mai rua tiko na luvei kerou totoka ena gauna oqo.

“Au vinakataka meu vakavinavinakataka iko, Kristi. E totoka dina na nomu ivakaraitaki ni veigauna taucoko ena koronivuli torocake. O dau lomasoli ka bula dodonu. Rau a vakavulici au na daukaulotu ena leseni ka sureti au meu papitaiso, ia o iko o ikatolu ni noqu daukaulotu. Ko a teivaka e dua na sorenikau ena nomu ivakarau, ka vakayacora me vinaka cake na noqu bula. Sa tawamudu tu oqo na noqu matavuvale. Era na tubu cake na luvequ ka kila na taucoko ni kosipeli. Oqo na veivakalougatataki cecere duadua e rawa ni soli vua e dua vei keda. O a veivuke ena kena yaco oqo vei au.”

Niu a veitaratara yani vua, a wasea mai o Kristi: “Au vakabauta ni so na gauna eda rogoca kina na isakisaki sa tuvanaki tu ena ikatinikatolu ni Yavu ni Vakabauta, ka sa dau luvuci keda sara. Ia, au kila ni gauna eda bulataka kina na ivakatagedegede oqo ka saga meda muria na ivakaraitaki i Karisito, eda rawa ni vakayacora. . . . Au sa vakataki Amoni ena Alama 26:3 ni a kaya, ‘Ia tou sa kalougata vakalevu ni sa talai kedatou na Kalou me vakayacori kina na cakacaka levu oqo.’”

Sa noqu masu ni o kemuni vakayadua o ni na sega ni cavuta walega “Au vakabauta ni sa kilikili meda yalododonu ka yalodina” ia mo ni bulataka tale ga na yalayala oqori ena veisiga yadua kece sara. Sa noqu masu me na qai tokoni kemuni na kaukauwa, na loloma, kei na veivakalougatataki ni Tamada Vakalomalagi ni ko ni vakayacora oqo, ena nomuni vakayacora tiko na cakacaka ko ni a talai mai kina eke. Au cavuta na veika oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IVAKAMACALA

1. Thomas S. Monson, “Rai ki Muri ka Toso ki Liu,” *Liaona*, Me 2008, 87.
2. *Tudei ena Vakabauta* (2004), 205.
3. Raica Na Lako Yani 20:15–16
4. *iVakauvuli Talei* (2009), 156.
5. Howard W. Hunter, “Basic Concepts of Honesty,” *New Era*, Feb. 1978, 4, 5.
6. William J. Scott, “Forgot to Look Up,” *Scott’s Monthly Magazine*, Dec. 1867, 953.
7. See *Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary*, 11th ed. (2003), “true.”
8. Charlotte Brontë, *Jane Eyre* (2003), 356.

Mai vei Mary N. Cook

iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Goneyalewa

“Nanuma Tu: Na Yalovinaka e Tekivu vei Au”

Na lomasoli e rawa me kauta mai na reki kei na duavata ena nomuni vuvale, nomuni kalasi, nomuni tabanalevu, kei na nomuni koronivuli.

Au vulica e dua na leseni bibi ena vica na macawa sa oti, mai vua e dua na iSakisaki ka vosa ena itabagone ni neitou tabanalevu. E tara na yaloqu na nona veivakavulici ena yalodei ka vakadinadinataki Jisu Karisito. A tinia nona itukutuku ena vosa oqo: “Niu vakadeitaka me uto ni noqu bula o Jisu Karisito, e toso vinaka cake noqu veisiga, au lomani ira vakalevu cake na noqu daulomani, kau vakasinaiti ena reki.”

Au a vakadikeva vakayawa toka mai na goneyalewa oqo ena vica na vula sa oti. E dau kidavaki ira kece na tamata ena iserau ni matana kei na matadredredre. Au raica na nona dau rekitaka na nodra rawa ka na itabagone tale eso. Walega oqo erau tukuna vei au e rua na Leba nona vakatulewa na goneyalewa oqo me vakasuka lesu tale nona tikite ni yaloyalo ena nona sa qai kila ni na sega kina na “ivalavala dodonu ka totoka.”¹ E dau loloma, yalovinaka, ka talairawarawa. E lako mai ena dua na vuvale itubutubu dua, ka sega kina ni

yali na veibolebole ena nona bula, kau dau lomatarotarotaka na nona rawata vakacava me dau marau, ka yalololoma tiko ga. Ena nona vakadinadinataki na goneyalewa oqo, “e uto ni noqu bula o Jisu Karisito,” sa saumi noqu taro.

“Keimami vakabauta ni sa kilikili meda yalododonu, yalodina, talairawarawa, lomasoli, ivalavala savasava, ka da caka vinaka vei ira na tamata kece ga.” Na ituvaki Vakarisito totoka oqo, e kunei ena ika tinikatolu ni yavu ni vakabauta, ena vakavakarautaki keda me baleta na veivakalougatataki ni valetabu kei na bula tawamudu.

E dua vei ira na vosa oqo au gaudreva meu vakanamata kina—*lomasoli*. E sega ni da dau rogoca wasoma na vosa totoka oqo na lomasoli. E vu mai na vosa vaka-Latini, ka kena ibalebale “vakanuinui vinaka vua e dua.”² Ni da lomasoli sa ikoya meda dauloloma, vakasama vinaka, ka dausolisoli. E vuqa vei kemuni o ni vulica mai na Lalai na veivakasama ni lomasoli ka sega ni guilecava rawa na qaqa ni sere oqo: